

simbolično izrazitost v vseh smereh. Vsebinska kulta, obredni tekst, njegova beseda je središče in izhodišče, vse drugo se pojmuje samo kot pomožno, ki naj s svojimi sredstvi povzdigne svečanost in simbolično-dramatsko izrazitost obreda. Cerkvena stavba, njena oprema, ž njo zvezano slikarstvo, obredna obleka in posodje, obredne kretnje, recitacije in petje — vse naj bo v skladu, vse naj se podvrže enotnemu osnovnemu ritmu in ta ritem naj bi bil tradicionalni svečanoresni ritem koral. Zato so med prvimi svojimi reformami propagirali reformo obrednega petja v koralnem smislu. Nato je prišla na vrsto tudi oblikovna umetnost.

Ustvaritelj in glavni teoretik beuronske umetnosti je Peter Lenz, ki je v redu dobil ime Deziderij.⁴ Prvo delo beuronske umetnosti je bila kapela sv. Mavra v Beuronu, nastala 1868—1870. Izvršil jo je Lenz v družbi z Jakobom Wügerjem in njegovim učencem Steinerjem. L. 1876 je Lenz stopil v samostan in tam šele popolnoma razvil svojo umetniško teorijo. Ni mu bilo sicer usojeno, da uresniči svoj sen o veliki skupni umetnini, kjer bi bilo vse iz enega kova, kjer bi iz vsakega posameznega elementa, celo že iz tlorisa stavbe, odsevala osnovna misel, oziroma pravzaprav smisel in pomen umetnine, vseeno pa izvršena velika slikarska dela beuronske smeri dovoljujejo dosti jasen vpogled v to, po čemer je stremel. Omenjam samo dela v samostanu Beuron, v Montecassinu in samostanih sv. Gabriel in Emaus v Pragi.

Kakor je ideal beuroncev kolektivna umetnina, kjer so posamezne stroke vse podrejene enemu osnovnemu cilju, ki je povzdiga liturgije, tako je logično zanjo osebnost prav majhnega pomena in je podobno ikoni tudi njena umetnina pogosto proizvod več rok.

Pravi smisel in bistvo beuronske umetnosti se nam odkrije šele, če jo gledamo z že omenjenega liturgičnega stališča. Ustvariti kar se da popolno harmonijo vseh z liturgijo zvezanih umetnin, to je pravi njen ideal. Ko so se odločili za koralno petje, ki je eden najvažnejših elementov te harmonije, so s tem že naprej začrtali tudi osnovni značaj svoje oblikovne umetnosti. Svečana preprostost, resnost in jasnost so a priori dane. In ker okvir, pozornico ustvarja arhitektura, je naravno, da je ona dobila vodilno vlogo med drugimi strokami. Slikarstvo in plastika se ji morata prilagoditi; ritem, ki polje v arhitekturi, mora zveneti tudi v slikarstvu, ki krasi stene. Beuronsko slikarstvo je kot logična posledica tega razmerja bolj risar-

⁴ * 12. III. 1832 v Haigerlochu v provinci Hohenzollern. Več o njem in beuronski umetnosti najdeš v knjigi Josef Kreitmeier S. J., *Beuroner Kunst, eine Ausdrucksform der christlichen Mystik*, ki je izšla 1923 že drugič v razširjeni izdaji pri Herderju.

P. P. KREBS, MARIJA S SLIKE BINKOSTI V OPATIJI ST. HILDEGARD.

skega kakor res slikarskega značaja. Obrisi, posebno pa eleganca linije igrata osnovno vlogo. Naravna realitika je sicer odstranjena in nadomeščena z notranjo, iz dela samega izviračo resničnostjo, vendar pa ta nikdar ne prestopa mej naravnih možnosti in njihove logike; večni zakoni narave, ki jih išče Lenz v svojem kánonu, so tudi tu v polni meri uveljavljeni. Narava je minljiva in se vedno izpreminja. Zato ne more biti podlaga za umetnost, kakor jo hočejo beuronci, zakaj ta mora imeti monumentalnost in trajnost oblik, ki v naravi ne obstajata. Da doseže to trajnost in zakonitost, je Lenz posegel po sredstvu, po katerem so v zgodovini umetnosti že večkrat poskusili doseči ideal popolnosti in umetniške lepote, po k á n o n u. Pravilni trikotnik in njegove kombinacije se mu zde ključ do idealno lepe proporcije človeškega telesa, pa tudi v kompoziciji prizorov mu poleg simetrije določa veliko vlogo (sl. str. 27). Že na nekaterih posebno slavljениh umetninah preteklosti je Lenz opazil, da so bržkone plod preračunljene konstrukcije. Zazdelo se mu je, da vlada v umetnosti neki naravni zakon, ki se mora dati določiti po neke vrste estetski geometriji. Cilj visoke umetnosti je po njegovem prepričanju poraba geometričnih, aritmetičnih in simboličnih osnovnih oblik iz narave, za to, da izrazi visoke ideje.